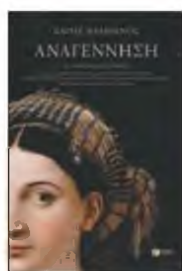

Δεν είναι πρωτοφανές μια ποιητική συλλογή να είναι πορτρατογραφία, αφού μορφές της Ιστορίας διεγείρουν την ποιητική φαντασία με τον βίο και το έργο τους. Ο,τι όμως συνιστά πρωτοτυπία και άξονα της συλλογής του Βλαβιανού, όπως δηλώνει και ο τίτλος, είναι η δεξαμενή της Αναγέννησης, από την οποία αντλεί αποκλειστικά το υλικό των 39 ποιημάτων-πορτρέτων του βιβλίου, περιλαμβάνοντας μάλιστα, όχι μόνο τα λαμπρά ονόματα - σταθμούς της τέχνης και του πνεύματος, αλλά, όπως ο υπότιτλος αναφέρει, και μάλλον άγνωστα πρόσωπα: τον εγκληματία Catena, τον βλάσφημο τζογαδόρο Rinaldeschi, τον ακροβάτη-γυμναστή Tuccaro, τον ηθοποιό και γελωτοποιό της Ελισάβετ, Tarlton κ.ά. Μέσω όλων των προσώπων συντίθεται μια βασική περιδιάβαση στην Αναγέννηση αλλά, για να μιλήσω εικαστικά, συμβαίνει και ένα θάμπωμα στο καθαρό χρώμα - εντύπωση που έχουμε γενικά για την αναγεννησιακή περίοδο. Ο Βλαβιανός, προκειμένου να αναδείξει τη συνθετότητα της εποχής, με τους αντιήρωες που εισάγει, ρίχνει λίγο μαύρο στην καθαρόχρωμη εικόνα μας περί Αναγέννησης ως μόνο φωτεινή περίοδο των μεγάλων καλλιτεχνών και λογίων. Αλλά και γι' αυτούς ακόμη προβάλλει ενίοτε λιγότερο φωτεινές και γνωστές πτυχές της ζωής τους («Benvenuto Cellini») ή τους ιχνογραφεί κριτικά και συχνά ειρωνικά («Έχασες την έδρα στην Παβία/και κατάντησες περιφερόμενος καθηγητής», «Lorenzo Valla»). Συμπαράθετοντας όλα αυτά τα πρόσωπα, θέτει υπογεωμένο το ερώτημα για την εκ των υστέρων ματιά μας στο παρελθόν: ωραιοποίηση, μονοδιάστατη θεώρηση ή αντιμετώπιση ως παζλ, όπου η μεγάλη εικόνα περιέχει πολυάριθμα κομμάτια που αγνοούμε;

Δεκαέξι εικαστικοί, έντεκα λόγιοι/λόγιες (φιλόσοφοι, συγγραφείς και ποιητές/τριες) ένας μουσικός, και τα λοιπά πρόσωπα, όπως προαναφέρθηκαν, θέτουν εντέλει στον αναγνώστη διαχρονικά ερωτήματα για την τέχνη, τη φιλοσοφία και την πολιτική, που έχουν και παλαιότερα απασχολήσει τον Βλαβιανό. Δεν παραλείπονται βέβαια διακεκριμένες γυναίκες της περιόδου, αποσιω-

Χάρης Βλαβιανός

ΧΑΡΗΣ ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ
«Αναγέννηση»
Σελ. 112
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ, 2024

Πορτρέτο μιας εποχής και μιας αίσθησης

ΤΗΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ ΡΟΥΣΣΟΥ

πημένες συχνά στην ιστορία της τέχνης και της λογοτεχνίας (Louise Labe, Vittoria Colonna, Sofonisba Anguissola κ.ά.).

Ωστόσο, η ανάγνωσή μου εστίασε περισσότερο στα πορτρέτα καλλιτεχνών. Υπόβαθρο γι' αυτά αποτέλεσαν κυρίως οι *Βίοι* του Βαζάρι: η πλούσια ανεκδοτολογία, η διεκυστίνδα ανάμεσα στο πραγματικό συμβάν και το επινόημένο με στόχο την αναβάθμιση των καλλιτεχνών από χειρώνακτες σε ένθεους

και τη νομιμοποίηση της τέχνης τους δίπλα σε αυτή των ποιητών, η σχεδόν αγιοποίησή τους και η ανωτερότητά τους απέναντι στους πάπες/εκπροσώπους της θείκης εξουσίας επί γης, η αυτοπεποίθησή τους για τις ικανότητες και την πρωτοτυπία του έργου τους. Στο ποίημα για τον Giotto, ένα τέτοιο περιστατικό παρατίθεται, αφού συμπυκνωθεί ένστιχα: «Ο Βαζάρι περιγράφει τη συνάντηση/ανάμεσα στους δυο άντρες ως εξής:

“Ο Τζόττο, που ήταν πολύ ευγενής, / ανταποκρίθηκε αμέσως στην παράκληση/...». Ομοια στο ποίημα για τον Mantegna που αναφέρει και τον πάπα Ιννοκέντιο Η΄ «—αυτός που ο Πάουντ σε επιστολή αποκαλεί “filthy vermin”- [...]Οι σχέσεις του Μαντένια με τον ποντίφικα/ήταν εξαρχής δύσκολες/λόγω της φιλαργυρίας του δεύτερου,/ο οποίος συστηματικά αμελούσε να τον πληρώσει./». Προβάλλονται ακόμη η ταύτιση ζωής και

Δεκαέξι εικαστικοί, έντεκα λόγιοι/λόγιες (φιλόσοφοι, συγγραφείς και ποιητές/τριες) ένας μουσικός, και άλλα πρόσωπα της Αναγέννησης, θέτουν εντέλει στον αναγνώστη διαχρονικά ερωτήματα για την τέχνη, τη φιλοσοφία και την πολιτική που έχουν και παλαιότερα απασχολήσει τον Βλαβιανό. Δεν παραλείπονται βέβαια διακεκριμένες γυναίκες της περιόδου, αποσιωπημένες συχνά στην ιστορία της τέχνης και της λογοτεχνίας (Louise Labe, Vittoria Colonna, Sofonisba Anguissola κ.ά.)

Aretino), εντάσσοντάς το μάλιστα στην προσωπική εμπειρία («Εγώ από την άλλη, κάθε φορά που το βλέπω, φαντάζομαι τον Πήτερ/να μου κλείνει πονηρά το μάτι./, «Pieter Bruegel ο πρεσβύτερος») είτε αφηγείται ως παρατηρητής το επεισόδιο καταλήγοντας στοχαστικά («Αν κρίνουμε από τη σύγχρονη πολιτική ιστορία, /οι Τρεις διάλογοι, μετά από τέσσερις αιώνες, /παρμένουν ακόμη επίκαιροι./», «Arcangelo Tuccaro»). Στα ποιήματα συνυπάρχει ο βίος ή και τα έργα των προσώπων συχνά διαμεσολαβημένα από άλλα πρόσωπα και έργα ήδη οικεία στον Βλαβιανό και την ποιησή του (Πάουντ, Ωντεν) σχηματίζοντας ενδιαφέρουσες διαστρωματώσεις στη συλλογή.

τέχνης και η απόλυτη αφοσίωση στη δεύτερη («Ενώ δουλεύεις περασμένα μεσάνυχτα/μαθαίνεις ότι ο αγαπημένος σου γιος Αντόνιο/πέθανε ξαφνικά χτυπημένος από την πανώλη./ Ζητάς από τους βοηθούς σου/να φέρουν το άψυχο κορμί του[...]. Αρχίζεις να το ζωγραφίζεις, /... ποίημα Luca Signorelli).

Στα 39 αυτά ποιητικά πορτρέτα αναγνωρίζεται η παγιωμένη τεχνική του Βλαβιανού: το πρώτο επίπεδο αφηγηματικότητας που επιχειρεί να εκμαιεύσει από το αφηγούμενο περιστατικό τη βαθύτερη ουσία του. Απόσταση και λεπτή ειρωνεία συνδυάζονται με τον διάλογο, επιδιώκοντας να μη μείνει στην απλή σκιαγράφηση αλλά στην άμεση ή έμμεση σχολιαστική κατάληξη, για την οποία προετοιμάζει ολόκληρο το ποίημα: η ποιητική φωνή είτε στρέφεται προς τον χαρακτήρα («Διάβασα τα πορνογραφικά σου σονέτα/» στο

Η προμετωπίδα «ut pictura roesis, ασφαλώς», είτε επικροτεί εμφατικά είτε στέκεται με σκεπτικισμό και λεπτή ειρωνεία στη ρήση του Οράτιου, θέτει ξανά το ερώτημα για την ισοδυναμία, το «ομόαιμο» ή το paragone (ας πούμε το «συναγωνισμό») ζωγραφικής και ποίησης. Η συλλογή, πάντως, διαβάζεται πολυεπίπεδα και η σύνδεση πραγματολογικού-ποιητικού, ποιητικών τρόπων και θεματολογίας, εικόνας-λόγου μάλλον υπήρξε βασικό ζητούμενο, γεγονός που υποβάλλουν και οι ενσωματωμένες εικόνες έργων.